

Географічний простір.

Природа є джерелом існування людства: задоволення потреб у продуктах харчування, одязі, житлі людина забезпечує завдяки природним багатствам. Людство, все більше втручаючись у природні процеси, стало своєрідним трансформатором. Прагнучи більшого життєвого комфорту, людина більш інтенсивно експлуатує природу. Але природні ресурси розміщуються на планеті нерівномірно, природні умови також якісно відрізняються. Це створило передумови для територіального поділу праці, концентрації та спеціалізації виробництва. Так виникла стала система “людина-природа”

Ключовим моментом сьогодення є потужна **глобалізація**. Межі для економічної, культурної, політичної діяльності стають умовними. Інтернет, міжнародний туризм, ТНК, міжнародні організації- усе це сприяє створенню єдиної суспільної і економічної системи. Формується глобальне людське суспільство, тобто світосистема. Отже, **світосистема** - це сукупність великих людських спільнот, сформована внаслідок їх взаємодії у господарській, політичній та культурній сферах.

- Посилення ролі ТНК
- Стандартизація і уніфікація
- Зростання мегаполісів і “світових” міст
- Підвищення ролі всесвітніх організацій (ООН, НАТО)
- Широке використання всесвітньої мережі Інтернет
- Поширення англійської мови у світі
- Стандартизація освітніх і культурних цінностей
- Розвиток міжнародного туризму

Сучасна світосистема складається не тільки з країн. ТНК і ТНБ вийшли за межі

країн, де вони утворились і набули глобального характеру. Міжнародні організації координують відносини між країнами, а такі, як ЄС, відіграють інтеграційну роль. Об'єднавшись, країни ЄС стали більш потужно впливати на світову економіку.

Разом зі збільшенням виробництва посилюється тиск на природу. Під егідою ООН було створено концепцію сталого розвитку. Людство дійшло висновку, що подальший розвиток світосистеми можливий тільки за збалансованих відносин між природою і господарською діяльністю.

Світосистему як глобальне утворення формують кілька підсистем:

- демографічно-екологічна підсистема включає сукупність причинно-наслідкових зв'язків між людиною і природою в процесі формування життєвого простору. Головними чинниками, що призвели до кризової екологічної ситуації є збільшення кількості населення і, як наслідок, індустріалізація, хімізація сільського господарства.
- економічна підсистема охоплює сукупність виробничих відносин у єдиному економічному просторі, рух товарів, послуг, капіталу, трудових ресурсів. Сучасні тенденції полягають в усуненні митних бар'єрів між країнами та формуванні єдиного світового господарства. Цей процес не позбавлений суперечностей, оскільки економічні інтереси багатьох країн часто не співпадають.
- інформаційно-технологічна підсистема включає технологічні системи і процеси, що забезпечують передачу, накопичення і використання інформації як рушія розвитку людства.
- соціально-культурна підсистема формується в результаті обміну культурними цінностями суспільства.
- політична підсистема відтворює правові відносини і структури, що виконують певні політичні функції.

Усі події, явища і процеси на планеті відбуваються у **географічному просторі**.

Він є одним із складників світосистеми. За одним із визначень географічний простір - це частина географічної оболонки, освоєна людиною і залучена у виробництво та соціально-культурну діяльність. Географічний простір належить до окремих геосистем, тобто оболонок: форми рельєфу- до літосфери, річки- до гідросфери, населення- до соціосфери тощо.

Із розвитком суспільства геопростір розширюється. До його складу долучаються дно океанів, полярні області, космічний простір тощо. Окрім того, відбуваються якісні зміни. Створюються нові сорти рослин і породи тварин, штучні насадження і водойми. Людина змінює географічний простір відповідно до своїх потреб. Закономірно, що і геопростір суттєво впливає на саму людину. Умови життя формують стиль і спосіб життя, звичаї, традиції, особливості одягу і

харчування.

Деякі філософи і політики, навіть сучасні, ставлять на перше місце роль географічного простору в житті держави. Історично завжди були спроби дати "теоретичне" обґрунтування загарбницької політики, посилення на "необхідність" приєднати до своїх земель певну територію сусідніх держав чи здобути вихід до моря.

Країни з високим рівнем розвитку, навпаки, спрямовують свої зусилля на підтримку освіти, науки, культури, розробляють і впроваджують у всі сфери життя новітні технології.

Географічний простір має декілька особливостей:

- усі події, явища і процеси на планеті відбуваються не тільки в географічному просторі, а й у часі. Це дозволяє говорити не окремо про просторову і часову, а про просторово- часову систему.
- місце перебування в геопросторі визначається географічними і прямокутними координатами, та більш широким поняттям "географічне положення".
- географічний простір постійно трансформується, оскільки він є частиною природних явищ (вітер, горотворення, землетруси) та антропогенних процесів (будівництво доріг, розорювання ґрунтів), які постійно його змінюють.

Найчастіше вчені виділяють **три види географічного простору**:

1. геодезичний простір- визначається величиною та формою земної кулі-геоїдом
2. фізико-географічний простір-це сукупність природних компонентів території, поділяється на суходіл і океан
3. соціально-економічний простір-територія, на якій живе і господарює людина.

Таким чином, залежно від обраного об'єкта дослідження, розглядають географічний простір окремої території: регіону чи країни. Його об'єктами є усе, чим "наповнена" ця територія: об'єкти живої і неживої природи, населення та всі явища і процеси, що виникають на цій території.